Anul XII. Orăştie, 24 Oct. v. (6 Nov. n.) 1913 Nr. 51.

LIBERTATEA

Abonamentul: Preţul foii „Libertatea" cu adausele sale „Foaia Interesantă", foaia de glume „Bobîrnaci" şi broşurile „Spicuiri Economice", e: pe un an 10 cor. pe ½ an 5 cor. — **Pentru economi: numai 6 cor. la an!** *„Lib." cu „Foaia Int." pt. economi 6 cor. pe an.* Pentru America *3 dolari;* — România *40 Lei.*

Foaie naţională politică.

o o o

Apare în fiecare JOI.

Inserţiuni: 1 pag. 80 cor., ½ pag. 40 cor., ¼ pag. 20 cor. etc. — La inserate ce se dau de mai multe-ori, să fac reduceri de taxă. Inserţiunile ca şi abonamentele, să plătesc **înainte.**

Manuscriptele nu să dau înapoi.

Insămnătatea Românilor din Ungaria

trăgînd în cumpănă pentru politica externă a Impărăţiei!

Două ştiri ieşite zilele astea în două ziare, în unul din Budapesta şi în altul din Iaşi (România), — ne opresc luarea aminte asupra lor.

Ziarul „Az Est" din Budapesta scrie în numărul său de Marţi (4 Nov. n.):

„Din tainele unei numiri diplomatice.

Viena, 3 Nov. Aici s'a aflat (ştire dată la iveală în Breslau), că nainte de numirea contelui Otocar Czernin, de ambasador austriac la Bucureşti, au fost limpezite **amănunte însemnate ce privesc chestia naţională românească** *(pricina şi încordarea dintre Românii şi Ungurii de aici).*

»Inainte de ce contele Czernin ar fi primit a merge ca ambasador al Austriei la Bucureşti, **a pus condiţii** *(puncte de învoială)* **ministeriului de externe** *(pentru treburile din afară), şi dela Ballplatz (curtea Moştenitorului de Tron) au fost împărtăşite aceste puncte de învoială contelui Tisza!*

»Contele Tisza a făcut cunoscute contelui Czernin pertractările (tîrguelile) pe care el le-a avut cu Românii din Ungaria pentru a ajunge la o dezlegare pacinică a neînţelegerilor, — şi după aceste deslușiri (alui Tisza), contele Czernin a primit a merge ca ambasador la Bucureşti!"...

Iar „Unirea" de'a Iaşi scrie în numărul seu mai nou (3 Oct.):

„Ziarele ne aduc ştirea, că Austro-Ungaria — în dorinţa lăudabilă de a restabili legăturile de pretinie cu România — ar fi numit ca trimis al ei la Bucureşti, pe un distins diplomat, prieten, se zice, al Românilor, ba chiar un apropiat al Arhiducelui moştenitor Frantz Ferdinand.

Şi iată între altele ce ni se spune:

„Contele Czernin, urmaşul contelui Fürstenberg la Bucureşti, va avea depline puteri din partea guvernului de la Viena, de a nutri o politică faţă de România, care să ducă la o strînsă amiciţie între cele două state"!

Pe noi Românii această hotărîre „de a nutri o politică faţă de România, care să ducă la o strînsă amiciţie (pretinie) între cele două state" — nu poate decît să ne bucure.

Avem însă o vorbă de spus:

Politica de restabilire a legăturilor pretineşti cu România, nu se poate făuri de către Contele Otokar Czernin — în legăturile sale cu diplomaţii nostri, — la Bucureşti, ci ea *atîrnă numai şi numai dela purtarea guvernului austro-ungar* dela Viena şi dela *Budapesta, faţă de fraţii nostri Români din Ardeal şi din Bucovina,* pururea martirizaţi".

Ce mult spun aceste doue ştiri din doue foi. Ele ne arată, că *nu în zadar hrănim noi în poporul român nădejdea într'un viitor mai bun,* ba chiar într'un *apropiat* viitor mai bun!, căci iacă zorile lui încep să se răverse!

Doamne! Dar abia-s 20 şi ceva de ani decînd la Budapesta tuna vorba îngîmfată a vestitului „zdrobitor de naţionalităţi" Tisza Kálmán (tatăl lui Tisza Pişta de azi), care dînd cu piciorul în pămînt spunea: *In Ungaria nu există* (nu să află) *naţionalităţi,* neamuri mai multe de popoare, — ci numai *Maghiarii!* Iar pandurul Bánffy, un urmaş al lui Tisza Kálmán, repeţea şi mai obraznic această vorbă! Aşa de slabi şi neînsemnaţi ne ţineau ei pe noi Românii din Ardeal, Ungaria şi Bănat, ba pe tot neamul românesc din Răsăritul Europei!

Iar azi, copilul lui Tisza Kálmán e chemat la raport la Viena, şi i-se cere se arate dovezi că ştie împăca pe Românii din Ardeal, Ungaria şi Bănat, — căci Impărăţia are *lipsă,* mare lipsă!, de pretenia României, ba a întregului popor românesc!, pe care n'o poate avea din pricina nemulţumirii Românilor din ţările coroanei ungare!

Ba fără a arăta că s'a început o lucrare ceva întru a mulţumi pe acest popor, — iaca nici nu vrea omul ales să meargă de ambasador al Impărăţiei la Bucureşti, — căci n'ar avea ce răspunde bărbaţilor hotărîtori de acolo, care l'or întreba: Dar ce aţi făcut pentru a mulţumi pe fraţii nostri dintre hotarele ungare, — ca se ne putem apropia iar de voi?..

Şi Tisza-fiul, a mes cu scrisori, cu „documente", ca să dovedească, că el a stat deja de vorbă cu căpeteniile poporului românesc. Doar a trimis un ministru anume la Sibiiu şi Blaj, ca se băsădească cu cei doi Mitropoliţi români. — Inceputul dară e făcut. Tot de-odată, încă nu s'a putut face, dar va urma cu tîrguelile de împăcare.

Şi numai după ce domnul Tisza a dat acestea la raport, — omul de încredere al viitorului nostru Impărat a primit se meargă la Bucureşti, unde cu mâna goală nu voia să plece!

Nu cercetăm azi de sunt a se lua în serios ori nu, rapoartele lui Tisza la Viena, ori că acolo el a arătat numai nişte crîmpee de pertractări şi nişte oglinzi mincinoase. Nici nu cercetăm că oare conducătorii politicei noastre şi mai ales archiereii nostri pe la cari a colindat ministrul ungur de curînd, ştiut'au folosi destul de bine prilegiul *foarte* însemnat ce li s'a îmbiat, şi li se va mai îmbia, pentru a zmulge dela acest guvern strîmtorat, uşurări şi îmbunătăţiri de soarte pentru poporul nostru. — Despre aceasta vom mai vorbi.

Ne mulţumim a scoate la iveală faptul de o greutate foarte mare: că Românii dela noi, au cîştigat şi ei azi aşa de mult în greutatea lor, încît, uite, să ţine samă de ei, ca de lucru foarte preţios, chiar la numirea bărbaţilor cari conduc politica din afară a Impărăţiei!

Căci au ajuns a vedea şi acei bărbaţi, mai ales după întîmplările din vara trecută, că acest popor român dela porţile Orientului Europei, e popor de viaţă! Şi dacă cel de peste Carpaţi s'a arătat aşa vrednic, tot din un lut cu acela e şi poporul de dincoace de Carpaţi! Haid să înceapă a ţinea samă de el!

Ce ne mai lipseşte? Să nu ne încredem în norocul ce ne-ar putea ajunge doar şi peste vrednicia noastră, ci plini de încredere în viitorul nostru: să lucrăm din toate puterile la *întărirea* noastră ca neam, la înălţarea poporului nostru întru toate, — pentru ca *tot mai greu* să tragem în cumpăna politicei mari a ţării, ba în cumpăna *sorţii neamului românesc* peste tot!

Că pe întîiele trepte ale însămnătăţii am ajuns! Ne-am ridicat, şi ne-au ridicat împrejurările priincioase. Să le folosim cu înţelepciune şi să ne pregătim a ni-le face tot mai priincioase!

Şi la Orăştie, ca şi la Sibiiu!..

— Dragii nostri Saşi —

In alta parte a foii, cetitorul găseşte o scrisoare din Sibiiu, care ne spune foarte mult. Ne arată că poporul român din Transilvania, va fi hărţuit de aci încolo pe faţă, de un nou potrivnic, ca să nu-i zicem duşman. Adecă nici nou nu e, că e vechiu deabinele, dar pân' acum cel puţin îşi ţinea mai ascunsă „bunăvoinţa" faţă de noi. De-o vreme încoace însă, se avîntă a ne sări în pept, fătiş, vitejeşte!

E vorbă de concetăţanii nostri Saşi, cari sar asupra noastră cu cele mai păcătoase gînduri, la Sibiiu ca şi la Orăştie, şi, de sigur, şi pe aiurea.

Despre pornirea lor din Sibiiu, vorbeşte destul de limpede scrisoarea ce publicăm. Noi aci să arătăm ce ne fac la Orăştie.

Precum am spus încă în numărul nostru 49, vin sub alegere trei posturi de slujbaşi la oraşul nostru: între acelea şi postul de al 2-lea senator. Acest post a fost dat Românilor prin pact (contract) între cele trei naţionalităţi din oraş: Saşi, Români şi Unguri. In puterea acestui pact, care împărţea slujbele dela oraş în părţi de-opotrivă între cele trei neamuri viețuitoare aci, — la un post săsesc în zadar concura un român ori un ungur, că şi Românii şi Ungurii din reprezentanţă votau cu candidatul Saşilor, — ca şi ei la rîndul lor să se poarte aşa de un post românesc ori unguresc. Chiar şi aceea să avea în vedere, ca plăţile ce le trag slujbaşii unei naţiuni, să fie cam tot atît de mari, ca a celeilalte.

Şi mergea lucrul bine la oraş. Era pace şi înţelegere.

Şi Românii n'au greşit nici cît negru sub unghie, nici Saşilor, nici Ungurilor în viaţa orăşenească, de pildă să fi cercat a răpi unuia ori altuia un post şi prin asta a a se arăta nevrednici de tovărăşia celor doue naţiuni cu care erau în legături de pact!

Singura noastră greşală, a Românilor din acest oraş, e, că — creştem şi ne întărim şi ca număr, şi ca inteligenţă, şi ca măestri, şi ca negustori, şi ca avere, — şi că prea ţinem la fiinţa noastră românească şi nu ne

putem ascunde sub pămînt, ca dragii nostri concetăţenii saşi să nu ni-o vadă. In deosebi li a sărit ţandăra că de ce am luat lupta faţă de scaunul de deputat al cercului Orăştie şi am aşezat în el în două rînduri dup'olaltă, un bărbat român din cei mai vrednici! Asta li-a fost prea mult. S'au hotărît se dee mână cu cei mai primejdioşi „pretini" al lor, cu Ungurii, şi să păşească *contra* noastră!

Ne am întrebat mereu şi ne întrebăm: Doamne, oare ce greşim noi acestor oameni, de ne atacă? Cercăm să ne luăm un drept al nostru, şi asta e în ochii lor o crimă, pentru care ei să sară asupra noastră şi să ne împedece a ne lua dreptul nostru? Şi nu am înţeles şi nu înţelegem nici azi, ce înţelepciune îi poate împinge la această păşire contra noastră!

A venit apoi o alegere la oraş. Chiar postul român de senator venea sub intregire. Nici la oraş nu le greşisem nimic; nici cu un strop de apă nu atinsesem legăturile noastre de pact cu ei. Totuşi ne trezirăm că, folosindu-se de fel şi fel de viclenii, — ne răpiră postul românesc şi aleasără un sas! Dar acela nu putù ţinea postul nici doi ani, şi fu silit a se retrage din el, ca incapabil a l împlini.

Acum suntem de nou în faţa alegerilor la oraş, postul nostru românesc de al 2 lea senator, vine iară a fi întregit.

Şi, lucru minunat! Saşii — nu vor să ni-l mai răpească, *dar decît să ni-l lase nouă Românilor, cari l'am avut,* **mai bine îl dau acum Ungurilor!**

Ungurii au deja un senator. Intîiul senator e al lor. Acum Saşii le dau şi pe al doilea senator, — înlăturînd pe Români din postul acesta de frunte!

Dacă vom căuta întreagă istoria trecutului nostru la Orăştie, nu vom afla nici o singură faptă în viaţa obştească a Românilor, prin care să fi provocat întoarcerea Saşilor în contra noastră! Dinpotrivă. Le-am umblat în voie, i am asigurat de bunăvoinţa noastră, i am rugat să nu ne fie răuvoitori cînd în treburi ce nu privesc oraşul nostru, ci *cercul*, în treaba alegerii de deputat, în care acest puternic jur românesc are majoritatea voturilor în listă, şi aşa dacă îşi cere scaunul de deputat pentru un om al seu, cere ceva ce i-se cuvine după toată cinstea şi dreptatea; i am asigurat că voim să fim şi mai departe bine cu ei, cum am fost totdeuna!

Aş! Nimic n'a plătit! Nimic nu i-a putut opăci a se da în tabăra contrară nouă şi a ne declara războiu!

Şi acest războiu îl duc, iacă, pe toate terenele, cu toate răutăţile, contra noastră! Căci numai *răutate* poate fi aceea, cînd de pildă postul de senator român, nici nu ţi-l iei macar ţie, ci — *îl dai Ungurilor, numai românesc să nu mai fie!*

Unde? In *Orăştie*, în oraşul în care azi Românii singuri, sunt ca număr, *mai mulţi decît Saşii cu Ungurii şi cu Evreii împreună*, şi se înmulţesc mereu, şi sporesc în toate!

In acest oraş, în care într'un timp, nu prea îndepărtat, Românii vor fi *şi singuri*, hotărîtori, — aici cere „circumspecţia" şi „prudenţa" vestită săsească, să sară ei în capul Românilor, chiar acum?!

Despreţuim din tot sufletul nostru o astfel de politică mioapă, ce nu vede nici trei palme în viitor!

Ca şi la Sibiiu, Saşii declară războiu Românilor şi în Orăştie!

Pe cei din Sibiiu îi mai înţelegi. Dar că şi mâna de Saşi din Orăştie, să aventuriază la astfel de păşire provocătoare faţă de Români, — e hotărîş cu o nebunie!

Ce avem de făcut noi Românii orăştieni în faţa acestei purtări provocătoare? Să desnădăjduim? Să dăm cu capul de păreţi?

Aş! Suntem cu mult mai mîndri de fiinţa noastră în acest oraş, şi ne prevedem viitorul cu mult mai frumos, ademenitor, asigurat nouă, decît ca astfel de pişcături şi împunsături răutăcioase, astfel de azvîrliri după o bucată de pâne românească, pe care s'o împartă între ei, să ne scoată din seninătatea gîndirii şi calculărilor noastre!

Concetăţenii nostri Saşi nu ne pot opri pe noi în sigura şi puternica noastră desvoltare în acest oraş, ba în această ţeară, — şi dacă, abuzînd de împrejurarea că au încă, cu Ungurii împreună, faţă de noi majoritatea voturilor, ne răpesc azi un post dela oraş, — le vom şti mulţumi pentru el!

Aşa de apătoşi nu mai suntem, ca să primim în tăcere nedreptăţirea lor! Am fi nevrednici de numele şi de însămnătatea noastră!

Va răspunde întreg poporul român din Orăştie şi din tot jurul, la aceste provocări ale Saşilor, cărora noi nu le-am dat anză!

— Dar de ce vă supăraţi numai pe Saşi, şi nu şi pe Ungurii cari vă iau postul? — par' că aud cum ne întreabă cutare. De ce de Unguri nu ziceţi o vorbă rea pentru asta?

Răspundem: Pentru-că, cum spune înţeleapta vorbă românească: Nu-i prost cine cere, ci *cine-i dă!*

E foarte urît din partea Ungurilor că cer şi primesc postul nostru, dar în urmă ei nu-s proşti să nu ceară, dacă găsesc răutăcioşi cari să le dee — ce nu e al lor! De aceea toată ura noastră pentru nedreptatea, pentru răpirea ce ni se face, priveşte numai pe conducătorii politicei locale a *Saşilor*, pentrucă dacă aceştia ar fi drepţi şi corecţi (ba macar circunspecţi şi precauţi!), — cererea Ungurilor ar răsuna în pustiu! Noi pentru aceste nedreptăţiri *numai pe Saşi* îi vedem vinovaţi şi răspunzători!

Unele-altele.

Voinţă de fer,

voinţă ce nu cunoaşte nici o osteneală cînd e vorba de lupta pentru neam, — este care călăuzeşte pe inimoşii advocaţi români Dr. Romul Boilă şi Dr. Alexandru Morar din Elisabetopol, comitatul Tîrnavei mici. Văzînd cîtă nedreptate, speculă păcătoasă, mişelie, e lipită de fiecare hotărîre ce o aduce mâna de streini dela conducerea acelui comitat (cam ca şi pretutindenea!), şi văzînd că cu vorba în zadar le arăţi în sfatul comitatului laturea păcătoasă a lucrului, că îţi rîd în obraz şi trec nainte, — *ei au apelat toate hotărîrile nedrepte* aduse de congregaţia din urmă a acelui comitat, — anume *200!* Intr'o singură zi au înaintat 200 de apelaţii, la cari au lucrat timp de vre o 2 săptămîni.

Cu adevărat mare trebue să fie iubirea de dreptate şi iubirea faţă de poporul din comitat, în inimile celor doi advocaţi români, şi mare scîrba lor pentru nedreptatea ce trece ca un fir roşu prin aproape toate hotărîrile comitatului, — căci altfel n'ar putea lua asupra lor sarcini atît de grele ca şi inaintarea alor 200 de recursuri contra hotărîrilor unei singure congregaţii.

Dacă peste tot locul cărturarii nostri, printre ei număroşii nostri advocaţi, ar fi pătrunşi de aceeaşi iubire fanatică de dreptate şi de popor, — altă faţă ar lua luptele noastre de obşte şi la comitate şi la oraşe şi în toate arătările vieţii noastre!

Cu cilindru pe cap

şi în hainele cele mai fine domneşti, — cearcă acum bieţii oameni săraci să scape din ţara asta în afară!

Foile mai nouă spun, că pe la hotare gendarmii şi poliţia de hotar, nu mai ştiu cum să întoarcă napoi oamenii ce cearcă să se strecoare în afară pe toate potecile! Ci-că au lucru mai prost ca baba cea pusă să păzească o turmă de iepuri!

Intre altele ţăranii au băgat de samă că gendarmii să uită mai tare după oamenii săraci, după cei îmbrăcaţi mai aşa, — dar pe domnii îmbrăcaţi bine, ori chiar cu pălărie de cea naltă, zisă „cilindru", nici nu-i agrăesc. Că să gîndeasc că în cilindru nu umblă decît oamenii cei bogaţi şi mulţumiţi, cari n'au de ce părăsi ţara.

De aceea nenorociţii cari nu-şi pot căpăta paşaport, au apucat acum a se îmbrăca şi ei ca „domnii", îşi pun pe cap cilindru, iau haine negre fine şi aşa trec pe la gări şi pe la trecători fără vămi, — ca să creadă gendarmii că-s nişte domni ce merg iac'aşa la plimbare!

Dar şi aşa au fost descoperiţi săracii oameni şi aduşi napoi. Că se cunoaşte pe mişcările lor greoaie, pe mâinile şi feţele arse de soare şi crepate de vânt, că nu-s domni de cei de cilindre...

Tristă icoană a stărilor în ţara asta, bătută de Dzeu numai fiindcă e condusă aşa rău.

Unele comitate au înaintat oficios cerere la ministeriu, să sloboadă pe cei ce vor să meargă pentru cîştig prin ţările vecine, că de nu, oameni-s siliţi să se dee la faceri de rele unii asupra altora acì în ţară, ne-avînd cu ce-şi coperì trebuinţele altfel!

Reîntors dela Roma.

Nădejdile ce se leagă de întrevenirea Preasfinţiei Sale Episcopului Hosszu la scaunul papal.

Primejdia de a fi rupte cu sila multe zeci de comune române gr.-cat. nu numai dela sînul acestei biserici române, ci şi din trupul naţiunii, — prin afurisita lor alipire la Hajdudorogh, e tot mai aproape. Scaunul papal a făgăduit că va lua sub revizie hotărîrea sa dintîi şi va îndrepta greşala ce s'a făcut prin alipirea de comune curat româneşti la noua episcopie maghiară. Dar până azi n'a făcut'o încă.

De aceea Episcopatul bisericii gr.-cat. române a trimis mai acum două săptămîni pe P. S. Sa Episcopul Hossu la Roma, să aducă aminte scaunului papal de datorinţa ce are faţă de Românii uniţi din Ardeal şi Ungaria şi să stăruie să grăbească acea revizuire, — până nu i prea tîrziu.

In numărul seu mai nou, de Marţi, „Unirea" dela Blaj vesteşte că Il. Sa Episcopul Hossu a sosit acasă din călătoria sa la Roma. La reşedinţă, în Gherla, a fost primit cu mare însufleţire.

„Avem întemeiată nădejde — spune Unirea — că Ilustritatea Sa a întrevenit cu bărbăţie pentru grabnica revizuire a nenorocitei bulle „Christi fideles" (cea care a înfiinţat episcopia şi a spus cari parochii să se ţină de ea).

In drumul spre casă, Preasfinţia sa a venit cu Monsignore Enrico Benedetti, consultor la S. Congregaţie de Propaganda Fide, secţia ritului oriental, — care e un credincios pretin al Românilor şi în deosebi al bisericii gr.-cat. rom. Sfinţia Sa va cerceta şi Blajul şi se va interesa cu de amănuntul de aşezemintele noastre culturale de aici".

Aşa se fie. Se nu rămînă numai nădejdi, ci se urmeze zmulgerea înapoi din ghiarele necuratei dela Hajdudorog, a sărmanelor comune române sătmărene şi bihorene, cari au fost aruncate în gura hienei de către scaunul papal, — pe urma îndrumărilor mincinoase, viclene, ce a primit dela maladorii din Pesta.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Alegere“ la comitat.

Volnicia nebună a micilor satrapi.

— Din Făgăraş. —

On. Redacţie: In 4 Nov. s'a săvîrşit în *Viştea-de-jos*, la alegerea pentru congregaţie, un fapt de nemai pomenită fărădelege! Alegerea a fost condusă de Emil Bota ca preşedinte, şi de cel mai ordinar vînzător de neam, notariul Ioan Şandru, după născare Român şi el, ca vicepreşedinte. La alcătuirea „biroului“, adecă a comisiei care conduce şi supraveghiază alegerea, notarul Ioan Şandru a luat sub stăpînirea sa 3 jandarmi cu baioneta pe puşcă şi cu o volnicie de nedescris trimitea din preajma cancelariei şi aresta pe cine voia! Membrii de încredere, pe care *alegătorii ceì de faţă au să-i aleagă*, au fost numiţi fără nici un drept şi fără nici o lege, de acest vînzător, fără a lua în socoteală protestele puternice ale preoţilor, pe cari cu cea mai uimitoare neruşinare *i a scos dintre alegători* cu baionetele!

Preoţii Pavel Borzea şi Ioan Stanciu din Viştea-de-jos, au cerut să vorbească cu preşedintele, şi întrînd pe poarta primăriei, deodată le a sărit în cale bala aprinsă şi unealta oarbă a stăpînirii, „Alsóvisti Sándor János“, notareşul, cu capul gol, cu ochi roşii de sîngele urei şi al răutăţii, şi striga din băerile inimii, pe limba ungurească: „*Afară cu ei!!*“ A poruncit jandarmilor, cari punînd celor doi preoţi baioneta în coaste *i-au scos* afară, şi l-eau închis poarta în faţă. Iar pe alegători îi trăgea în curtea primăriei şi îi înfrica ori îi momea cu făgăduinţe.

Trimisul clubului comitatenz, dl protopop Nicolae Borzea, văzînd aceste fărădelegi, a cerut gendarmilor să-i dea voe să vorbească cu preşedintele alegerii. Gendarmii s'au învoit, dar înaintînd dl protopop până la jumătatea gangului, se iveşte din nou coada de topor şi strigă cu spume la gură, pe limba lui Árpád: „Protopopul nu are drept de vot, scoateţi-l afară!“ Şi acest venerat bărbat a fost scos afară cu ascuţişul baionetelor!

In timpul acesta în primărie se făceau cele mai scandaloase fărădelegi. Votanţii îmbătaţi de parvenitul Hagh Endre, doftor de vite, prostiţi în adevăratul înţeles al cuvîntului de groaza notarului, au fost tîriţi la urnă, li-s'a zmuls şedulele avute, li-s'au dat altele şi altfel au votat „liber“...

La toate acestea fapte cutezate, notarul trădător Ioan Şandru din Viştе, a fost ajutat de Emil Bota, pretore, român renegat, Şalamon Leo, român renegat, Ioan Mateiu Şandru, tatăl notarăşului, crîşmar şi român renegat, numit şi „membru de încredere“, Nechitu Leluţiu, crîşmarul din Beşimbac, român renegat, numit „membru de încredere“, Dumitru Grapă, crîşmarul din Beşimbac, român renegat, „membru de încredere“, şi un uitat, nenorocitul din Viştea-de-sus, satu ruşinei, vîndut lui Hagh Endre, doftor de vite. Apoi de Samoilă Trîmbiţaş, un geşeftar şi vînzător de neam, jude în Drăguş, şi de un nenorocit slujbaş din Viştea de-jos, Vasile Bazil Neagoe.

Deci la această alegere nu a luat parte nici un ungur, ci stăpînirea a pus în lucrare numai coadele de topor, slujbaşii în frunte cu procopsitul viteazul notareş de Viş, Şandor János..., dar o făcură ăştia mai dihai ca cel mai selbatec strein!

In cercul de alegere al Viştei-de-jos, era sigură învingerea listei naţionale căci poporul e mai deşteptat; dar ascuţişul baionetelor, ameninţările cele mai îngrozitoare şi veninul rachiului dat de cei 3 crîşmari „membri de încredere“ şi plătit în crîşmă de veterinarul Hagh Endre în dimineaţa zilei de alegere, au îngropat conştiinţa, legea, dreptatea, omenia şi cinstea, şi aşa au biruit: nedreptatea, fărădelegea şi neruşinea!

Un fost de faţă.

*

Şi lumea să mai mire că poporele din această ţară sunt ne mulţumite, că abia apucă să iasă din hotarele ei...

Acestea nu-s alegeri, sunt — porcării ale felului de stăpînire azi la modă în Ungaria.

Totuşi ne miră că poporul nostru nu vede odată şi până la cel din urmă om din sat, că a te mai lăsa „condus de astfel de oameni, a lăsa să-ţi iee ţidula din mînă şi a-ţi pune alta în loc, e a te socoti de animal ce nu ai judecată cît o găină!

O astfel de vătămare ar trebui s'o respingă dela sine fiecare Român, ori-cît ar fi el numai un ţăran simplu, — şi nu numai atunci să se simţă bărbat şi să meargă pe calea oablă, dacă stă lîngă el un cărturar al seu oarecare!

„Bănatul a răspuns cu ploi de flori“...

— Dar în 18 Nov. va răspunde? —

Cetim cu multă plăcere prin foi, că trupa Antonescu a fost primită la Lugoj cu mare însufleţire, cu corul lui Vidu, cu alaiu zgomos. Au alergat preoţii şi cărturarii satelor să-şi arate buna preţuire faţă de aceşti apostoli ai limbei, culturei şi artei române!

Şi seara li-a arătat dragostea în chip frumos:

„O ploaie colorată de flori a început în toată sala. Scena (bina) s'a preschimbat în grădină de raiu, unde mâni de soră şi de frate au adus flori multe, în semnul unei iubirii ce nu se va sfîrşi niciodată“.

„Bănatul a răspuns cu ploi de flori acestor vestitori de bine, — şi însufleţirea lor nu cunoştea margini! In parfumul florilor ce au schimbat scena în grădină, s'a sfîrşit intiia reprezentaţie, în furtuni de aplauze!...“ — să scrie prin foi.

Foarte frumos! Dar să ne dee voe fraţii noştri Bănat, şi de pe aiurea, să le spunem, că datorinţa noastră românească cere dela noi, ca precum unor apostoli ai Românismului le ieşim cu flori şi cu alaiu în cale, — *tot aşa suntem datori a ieşi şi altor apostoli ai aceluiaşi românism!*

Fraţii noştri din Ţară, sunt apostoli culturali. Noi ne arătăm vrednici de frăţia lor şi de apostolia lor, dacă a şa-i primim, precum de fapt ei sunt primiţi peste tot locul.

Dar, mă rog, pe acei cari ne vin cu o apostolie tot aşa de naţională, ţintind tot aşa de mult la înălţarea noastră ca neam în această patrie: apostolilor politicei naţionale româneşti, pentruce le facem nedreptate de a nu-i primi cu aceeaşi inimă largă românească şi aruncătoare de flori, ca de pildă pe aceşti apostoli culturali?

Aceştia vin în o apostolie dulce, nevinovată, ceia vin în una mai grea, pe urma căreia ei au de suferit numai şţrăpaţe grele, cheltueli, oboseli, expunere la neplăceri, primejduirea libertăţii chiar!, — ei vin purtînd o sarcină cu mult mai grea, împinşi de aceeaşi iubire de neam, ca şi aceştia! De ce acestor apostoli nu le ieşim în cale, cu aceleaşi bătăi de flori, alaiuri, însufleţire şi dragoste?!

De-am fi noi oameni precum ar trebui se fim, apoi şi după cîte o alegere de membri la comitat ori de deputaţi la dietă, ar trebui se scrie foile noastre:

...o ploaie de flori a căzut asupra celor aleşi şi asupra celor ce au condus pe alegători, — căci oşteni vrednici ai marei lupte naţionale sunt ei, şi cei aleşi la luptă mare şi însufleţită sunt trimişi!..“

Unii trebue preţuiţi, alţii nu trebue nesocotiţi!

Se vedem după 13 Novembre (ziua alegerii de membri la congregaţia comitatului Caraş-severin), despre care cerc de alegere vom putea spune:

„Bănatul a răspuns cu ploi de flori — aşa s'a sfîrşit reprezentaţia, lupta...

Din Munţii Apuseni.

Cîmpeni 5 Nov. a. a.

Sub poalele muntelui Găina, pe un deal înalt, se văd case româneşti, departe una de alta. Aici e comuna Peleşul-Sohodolui. Românii acestei comune au o inimă şi un suflet nobil, cu atragere către neamul lor, către aşezămintele lor culturale şi dornici de a înainta. — Pe lîngă acestea, Peleşenii sunt buni Români, buni muncitori şi, ca alocurea, unii mai avuţi, alţii mai săraci. Ce-i avuţi cultivă puţinul pămînt ce se poate cultiva, prăsesc vite, iar cei mai săraci sunt întreprinzători şi muncitori de păduri. Preotul lor e Nicolae Oneţ. Poporul îşi iubeşte preotul, iar preotul e om cuminte. Il ascultă oamenii şi jertfesc, căci s'au încredinţat că numai binele li-l vrea.

Mai anii trecuţi şcoala era ameninţată pentru edificiul ei aflat de inspector a fi nerăspunzător legii, şi pentru plata învăţătorului, care nu era întregită pe cît porunceşte legea. La stăruinţa preotului poporul prin reparaţie a asigurat salarul învăţătoresc şi a zidit o şcoală frumoasă nouă. Abia a sfîrşit'o, şi preotul iarăşi s'a adresat bunilor sei poporeni şi, fără alt ajutor mai însemnat, a zidit în vara anului de faţă şi o biserică pompoasă. Noua biserică a fost dată chemării sale sfinte, Duminecă în 2 Novembre a. c. premerginindu-i actul sfinţirei pe care l'a îndeplinit mandatarul Metropolitului din Sibiiu, dl Lazar Tritean, asesor conzistorial, cu dl protoprespiter al tractului, dl Romul Furdui, profesorul seminarial din Sibiiu, dl Dr. Vasilie Stan şi dnii parochii: Ioan Nicola (Albac), Nicolau Palade (Cîmpeni), Demetriu Goía (Sohodol), Gerasim Nariţa (Valea-Verde). Cîntările liturgice le-a dat „Reuniunea de cîntări din Cîmpeni“.

La sfîrşitul slujbei sfinţirii s'au ţinut predice din partea asesorului Tritean, protopopul Romul Furdui şi preotul Demetriu Goia. Toate tei predicele au dat învăţături preţioase despre trecutul istoric al Românilor, faptele glorioase ale înaintaşilor nostri atît pe terenul bisericesc cît şi pe cel cultural, social şi politic, şi toate trei stăruiau la păstrarea aşezemintelor moştenite, a graiului strămoşesc şi la rîvna de a înainta pe toate terenele!

S'a dat o masă comună unde s'au ţinut mai multe vorbiri pentru cei vrednici. S'a scos la iveală că mâna dreaptă a preotului în toate frumoasele lucrări a fost primarul comunei dl *Ioan Goía*, care a dăruit sume însemnate: 1000 Coroane pentru şcoală şi 2000 Coroane pentru biserică, şi pe lîngă acestea braţe de lucru; a încasat repartiţiile şi unde numai i-sa dat prilegiu, a îndemnat poporul a ajuta comitetul parochial la sfîrşirea frumoaselor lucrări începute.

S'a încins după masă şi o horă frumoasă unde cu multă plăcere am văzut, că toate peleşenele, în frunte cu d-na preuteasă, purtau mîndrul nostru port naţional, nemeşteşujit, ci aşa după cum strămoaşele lor l'au purtat.

Faptele de până aci dovedesc că în comuna Peleşul Sohodolului avem un popor vrednic, pe care Dzeu să-l ţie!, căci numai cu un popor vrednic pot face lucruri bune şi conducătorii. S'a văzut apoi că şi acel popor poate fi mulţumit de conducătorii sei, căci sunt oameni înţelegători de chemarea lor: încît ar putea sluji de model şi altor comune. Lucrînd aşa, năzuinţa inimicilor de a ne desnaţionaliza acest popor, va rămînea pentru toate timpurile neputincioasă!

Ne-am depărtat mulţumiţi în suflet de cele văzute, auzite, aflate.

Dorel.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Noi şi Saşii.

– Scrisoare din Sibiiu. –

Din Sibiiu primim scrisoarea de jos, ca plîngere împotriva „bunătăţii" de care împărtăşesc conducătorii poporului săsesc din acel oraş, pe Români. Iaca scrisoarea:

Sibiiu, Nov. 1913.

Onorată Redacţie! Concetăţenii nostri Saşi din Sibiiu încep a-şi perde cumpătul cu totul, ba şi l'au perdut de-a binele, faţă de Români. Şi pân'acum ne-au împins cît au putut napoi şi ne-au scurtat din aceea ce se cădea să ne dee în acest oraş, dar o făceau totuşi mai cu „precauţie şi circumspecţie". In timpul mai nou însă, părîndu-li-se lor că Românii prea iau mare avînt de dezvoltare în acest oraş, şi ca mâne vor fi acì tari şi mari, încît n'o să mai poată fi trecuţi cu vederea cum au fost până acum de atotputernicii acestei celei dintîi cetăţi a lor, de Saşi, — încep războiu pe faţă şi cu sufulcarea până la cot, contra Românilor. Deşi Românii nu le-au dat şi nu le dau anză la asta. Iată cîteva semne ale ţinutei lor mai nouă:

Cînd cu teatrul artiştilor nostrii dela Bucureşti, au făcut ce au făcut şi *nu li-a dat Românilor teatrul orăşenesc*, aşa încît artiştii nostri au fost siliţi să joace într'o sală nepotrivită!..

Indeosebi însă mare este supărarea lor şi în urîtă formă îşi arată bătuca, pentru *noul hotel*, românesc, ce se zideşte în Sibiiu. S'au găsit şi cîţiva Saşi cari ar lua cu arîndă hotelul şi au înaintat şi ei hîrtii, dar numai decît au venit fruntaşii Saşi şi i-au dezmîntat, să nu cumva se iee în arîndă hotelul românesc, că ei, *Saşii, au să-l boicoteze* (adecă să nu meargă nici un Sas în hotelul lor).

Aşa o păţeşte şi Sasul care a luat în arîndă restaurantul (birtul) din casele conzistorului român, foste Haberman. *Saşii îl încunjură cu ură*, pentru-că, — zic ei, —

noi nu sprijinim pe un Sas care sprijineşte pe un Român!

Iaca pe scurt povestea hotelului românesc ce e aproape gata. In un colţ foarte cercetat al Sibiiului, pe aşa zisa „Promenada Breter", în capul străzii Cisnădiei, lîngă parc, era Palatul Haberman cu restaurant şi cafenea. Cafeneaua era cea dintîi în oraş, şi foarte căutată pentru locul fericit pe care e aşăzată. Palatul a ajuns de vînzare. Saşii n'au dat pe el atîta cît a dat Conzistorul român şi aşa palatul a ajuns în mâni româneşti. Deja atunci au murmurat foile săseşti, că asta e trist pentru Săsime, că aşa un loc scump săsesc a trecut în stăpînire valahă. Dar de ce a trecut? De ce nu l'au luat ei, dacă le era aşa scump?

Conzistorul român s'a hotărît să zidească şi colţul de lîngă palatul vechiu, colţ minunat, cu priveliştе strălucită până departe, şi bătînd în doue străzi: în „Strada Şaguna" şi pe „Promenada Breter". Şi findcă Sibiiul de nimic nu avea o lipsă mai mare, ca de un nou hotel, fiindcă singurul hotel de seamă cel al „Impăratului Romanilor", nu poate cuprinde nici jumătate din oaspeţii ce cer la el primire, — a crezut că face un lucru bun în chiar interesul oraşului, zidind al doilea hotel modern, la nivelul timpului, atît de reclamat de lumea ce vine la Sibiiu.

Cînd colo, ce supărare pe Saşi! Că o să se facă concurenţă hotelului lor! Cine nu vede că ei urăsc pe Români în zadar? Pentrucă ajută şi ei la înălţarea oraşului lor?

Şi multe alte necazuri mai au să îndure Românii de aici din partea Saşilor, cari uită cu dinadinsul, că în mare parte ei trăiesc pe urma acestui popor românesc, pe care încep a-l lovì, a-l îndîrgì! Prăvăliile de tot felul ce sunt în Sibiiu, au 80 din sută *cumpărători români!*; fabricile lor multe, îşi vînd marfa 80 din sută *la Români*; iar Românii din Ţara Românească, cari an de an vin la Sibiiu, lasă aici sute de mii, cari aproape toate întră în pungile săseşti! Şi totuşi ei ne urăsc şi ei se ridică cu războiu asupra noastră!

Ar fi vremea ca şi noi se ne îmbărbătăm şi să începem a închina acestor concetăţeni ce ne provoacă, aşa precum ei ne închină! Să nu ne mai rupem a alerga nici cu banii nostri aşa de tare spre aceea-ce ei ne îmbie spre cumpărare, dacă ei ştiu de noi numai atunci, cînd le dăm ceva, dar încolo, se ne prigonească, uite, cu atîta înverşunare! Să ne pregătim a primì războiul ce ne îmbie!

Că doară nu vom perì de nu ne or mai vinde ei cîte toate ce ne trebuesc. Avem şi noi tot ce ne trebue, avem negustori români, chiar mari negustori români, cari ne pot vinde toate mărfurile tot aşa ca şi ai lor. Şi unde nu avem: să ne ridicăm!

Şi avem în Sibiiu atîţia industriaşi harnici, încît păcătuim împotriva neamului românesc, cînd îi spriginim pe cei ce, uite, cum ne duşmănesc!

Să se ştie şi să se însemne: Nu *noi* am sărit asupra acestor concetăţeni, cu cari am dorit şi ne-a plăcut a trăi în pace, ba ne-au fost chiar simpatici, şi nici azi nu-i putem încă alunga de tot din inimile noastre, — dar iacă, ei ne lovesc, ne resping, ne provoacă! Am fi popor laş şi nemernic, dacă nu am primi provocarea lor cu fruntea ridicată şi nu am sta faţă în faţă, dacă li-i voia a se măsura cu noi! Vom primì lovituri, dar vom şi da! Vom suferì, dar şi ei vor avea de suferit, — decumva nu mai mult decît noi!

N'am dorit şi nu dorim acest războiu. El îl provoacă, noi îl primim!

S.

Bunii fraţi americani pentru gimn. din Brad.

Am arătat în alt număr al „Libertăţii", inima bună ce o dovedesc o parte a Românilor americani, cei din oraşul *Mc Kees Rocks*, Pa., pentru gimnaziul din Brad. Zelosul român zarandean Sabin Indrieşiu a întemeiat un pic de Societate de ajutorare a gimnaziului din Brad în năzuinţa sa spre întregire la 8 clase, – şi am publicat o listă frumoasă de daruri din partea acelor fraţi, cari jertfesc cu drag, la stăruinţele binevoitorului S. Indrieşiu. Azi avem plăcerea a putea publica o nouă listă cu ajutoare trimisă tot din Mc Kees Rocks, acum în vară. Iată numele dăruitorilor:

Lazar Oprean din Ţărăţel, aflător azi în Mc Kees Rocks, a dăruit pe această a doua listă, *20 cor.*, Sabin Indrieşiu, *10 cor.*, Elena Indriesiu, *1 cor.*, Lazar Oprişa, *10 cor.*, Lina Oprişa, *cor. 1·50*, Petru David, *10 cor.*, Petru Crucin, *6 cor.*, Ioan Jula l. Andron, *6 cor.*, Alexandru Mateeş, *5 cor.*, Adam Banciu a Ursului, *5 cor.*, Samuel Satmari, *2 cor.*, George Miheţiu, *5 cor.*, Andraş Fabian, *1 cor.*, aceştia toţi din Brad. Ioan Cleş l. Ion, *10 cor.*. Nic. Sîrba, *5 cor*, Nic. Dragiciu l. George, *5 cor.*, Solomon Rus a Salvini, *5 cor.*, toţi din Ribiţa; — Militon Evuţin din Ţebea, *5 cor.*, Aron Radu l. George din Herţegani, *5 cor.*, Teodor Rociu, *2 cor. 50 fil.*, Ion Baciu, *2 cor. 50 fil.*, Vasile Dalea, *2 cor. 50 fil.*, toţi din Torontal; Petru Luca din Mesteacăn, *2 cor. 50 fil.* De tot *127 cor. 57 fil.*

Aceşti bani au sosit la Direcţiunea gimn. din Brad, ceea-ce se cuitează prin aceasta faţă de cinstiţii dăruitori.

Şi iarăşi zicem: Acolo unde ai barem un suflet zelos, vrednic, care să mişte mulţimea, – lucruri minunate faci cu poporul nostru! El jertfeşte, ajută, face tot ce cere binele şi mîndria lui românească, – dacă unii fraţi buni, cărturari, ai lui, îl luminează că de ce e bine a face jertfa cutare şi cutare!

Fie pomeniţi cu cinste fraţii nostri din Mc Kees Rocks ul american, şi vrednicul Sabin Indrieşiu, care îi stîrneşte la fapte aşa de frumoase!

Lucruri ce ar trebui spuse — străinătăţii.

Zilele astea vorbeam cu un ofiţer din armata comună (linie), care se năcăjea că ce lucru greu au cu feciorii români pentru-că nu ştiu sărmanii carte. Cei cari ştiu carte, zice ofiţerul, îşi cumpără cărticele de instrucţie, scrise anume pentru ci de către unii ofiţeri români, şi prind altfel vorba şi înţeleg îndată mai bine, — dar cu celalalţi avem val destul. Suntem siliţi *noi*, ofiţerii, să ne prefacem în învăţători şi peste iarnă să-i învăţăm a ceti, — şi atunci cel puţin la anul avem mai mare uşurinţă cu ei. Eu, spunea, am servit şi prin alte părţi ale ţării, dar aşa puţină cunoştinţă de carte ca aici, n'am mai aflat. Aveţi feciori sănătoşi, voinici, şi cu minte naturală foarte prinzătoare, — ce păcat că nu-i învaţă prin sate mai bine carte!

— Da, domnule ofiţer, i am zis, aşa e, dar *păcatul nu e al nostru*, al cărturarilor ori conducătorilor satelor noastre, ci e — al măritului guvern al ţării. Crezi dta că în acest comitat al Hunedoarei, în care afli atîta lipsă de carte, *avem 180 de comune, din 420 cîte sunt de toate, în care nu avem şcoli de loc? Adecă aproape tot al doilea sat e fără şcoală!* Şi am avut şcoli şi în aceste sate în toate, până nainte cu 4—5 ani. Dar statul a adus o lege aspră cari cere şcoli ca nişte palate şi dascăli cu învăţătură multă şi plăţi foarte frumoase. Pe temeiul acestei legi au plecat inspectorii de şcoale prin satele noastre sărace, şi unde a aflat dascăl cu învăţătură destulă, der şcoala nu chiar palatul cerut de noua lege, a închis'o că n'avem zidire destul de bună; unde a aflat zidirea deplin bună, dar dascălul cu învăţătură un pic sub cît cere legea (fiind mai de demult), ni-a închis şcoala că — n'avem dascăl destul de învăţat.

Aşa în 180 de sate a găsit vină şi ne a închis şcolile. Şi nu ne lasă să ne ţinem şi aşa mai după puterile noastre, deşi tot sunt mai bune ca nimic. Până de curînd ne ajutam cu preoţii şi cu clericii. Ţineau ei şcoală unde nu găseau dascăli după lege. Tot învăţau copiii dela ei ceva, azi nu i mai sufere guvernul, ci zice: ori îmi daţi şcoli cum vă cer eu, ori — nu vi-le mai sufăr!...

Ofiţerul a rămas foarte mirat de această ţinută a politicei dela putere faţă de răspîndirea culturei în popor.

Iar cînd i am spus că învăţătorii de stat pe unde ajung ce fac, — zugrăvind purtarea cu întîmplarea dela Bănia (pe Valea Almajului în Bănat), s'a crucit şi nu voia să mă creadă! Ce s'a întîmplat la Bănia? Iaca acum în Septembre ce trecu, dascălul de stat, care a păşit în locul şcoalei româneşti de mai nainte, — cu aceea şi-a început anul şcolar, că a poruncit copiilor români din şcoală, să-şi aducă, în ajunul Sîntămăriei mici, toate cărţile româneşti ce le au ei. Au venit copiii aducînd abecedarele şi cărţile de cetire româneşti ce le aveau, peste 200 de cărţi, — şi pe acelea dascălul, omul statului, le a dus la casa satului şi în faţa vicenotarului şi a unui pandur, le-a pus pe toate grămadă în mijlocul curţii şi apoi — *le-a dat foc!* Şi a stat vicenotarul şi poliţistul tot lîngă foc, până au ars cu totul cărţile româneşti ce le aflase încă în comună! In locul lor micii Romănaşi sunt înzestraţi acum cu cărţi ungureşti, pe cari nu le pricep, şi de cari vor rămînea numai tot mai proşti, decît mai „învăţaţi".

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Auzi tu cutezanță! Intr'un sat ca Bănia, cu 2500 locuitori, între cari nu să află nici 10—20 de sireini, — să ajungi tu să ai școală ungurească și cărțile românești să fie adunate de prin sat și *arse* la casa satului!

Iaca lucruri cari ar trebui făcute cunoscute străinătății, ca icoane despre stările de cultură din Ungaria!

Aici trimișii statului nu mai sunt răspînditori de cultură, ci curat *stîrpitorii* ei!

Așa, nu se mire nici un ofițer din armată, că ajung sub mâna lui prea mulți feciori români neștiutori de carte! Și am ajuns ca acestor domni ofițeri să le fie milă de acest popor, și *ei* să se prefacă în dascăli și să ne învețe feciorii carte, — văzînd ei înșiși că de o soarte mai bună ar fi vrednic acest popor, care are așa flăcăi voinici și prinzători, dară neajutorați pentru neștiința în care sunt ținuți!

Inarmări pe întrecute.

Un sfat de ministri ținut în Viena, la care au luat parte ministri austrieci și doi ungari și a ținut până noaptea tîrziu, — a hotărît urcarea cheltuelilor militare cu sume grozave, în scopuri de sporire a armatei, lucru ce trage după sine procurarea de arme și mai multe, cari cer iarăși rîu de bani. Se spune că va fi ridicat numărul soldaților Impărăției Austro-ungare în timp de pace la 460.000 (față de vre-o 320.000 cît e azi). Prin asta împărăția vrea să se apropie și ea de starea armatelor din țările mari vecine, cari, în asămănare cu numărul locuitorilor, țin și în timp de pace sub arme număr mult mai mare de soldați. De pildă Francia are în vreme de pace 750.000 de oameni sub arme, mai mult ca Germania!, iar Rusia are aproape un milion și jumătate (1.400.000).

Acum Germania s'a hotărît la un pas mare: vrea dintr'una să sară peste Francia în privința asta. A hotărît să-și ridice armata în vreme de pace la 800.000 oameni! O armată, care și pentru timp de războiu e uriașă. Doar istoria nu prea cunoaște războaie la care să fi luat parte armate mai mari din partea unui stat. Napoleon cel mare cînd a plecat asupra Rusiei, cu hotărîrea s'o bată la ea acasă, a plecat cu 600.000 oameni și a rămas de poveste că ce armată „uriașă" a împins spre cîmpiile de războiu! Ii zicea și el „grand-armée" — „armata cea mare", vrînd s'o scoată peste alte armate. Azi Francia are în vreme de pace o armată mai mare ca cea mai mare alui Bonaparte, iar Germania o să albă de aci încolo și mai mare! Că Rusia are îndoit de mare, — e firesc, fiind țara ei grozav de întinsă.

Bine. Să fie fiecare stat armate cît mai mari, — dacă poate! Francia o poate face, că numai se joacă în bani. Și să știe ce-a spus generalul Montecoculi: Ca să bat toată lumea, îmi trebuesc numai trei lucruri: bani, bani și bani! Aceste trei lucruri le are Francia, le are și Germania, — dar de unde vrea să mai scoată bani Austria și mai ales *Ungaria* noastră, pentru a-și mări armatele?

Iaca cuvîntul care face pe toată lumea cugetătoare dela noi, să se îngrozească de hotărîrile guvernelor și a cercurilor conducătoare militare. Vrem să ținem pas cu Francia și Germania în înarmări? Dar gînditus'au aceste guverne că precum sporesc cererile lor de cheltueli pentru armată, să fi făcut ca și țara să ajungă la izvoare noue, tot mai bogate de venit? Așa ca, trebuind să aducă jertfe noue, grele, să nu cază într'o zi zdrobită economicește sub ele, încît odată să n'ai dela cine mai scoate nici atîta cît socoteai până aci?

In Austria încă să mai gîndesc și mai ajută înflorirea marei industrii și a negoțului mare, care să aducă tot mai multă avere, — dar în Ungaria, de pe același popor sleit, sărac, strîmtorat, care nu mai știe încotro să dee de năcăjit, de unde să mai ceri dare mai mare?

Aici n'are să ducă la bun sfîrșit!

NOUTĂȚI

Artiștii nostri din Țară, trupa Antonescu, e primită pretutindenea cu aceeași căldură și însuflețire, cu care au fost dela început. La Lugoj artiștii au fost sărbătoriți în două zile dup'olaltă în chip măreț. La Arad asemenea. Acì au jucat în teatrul orașului Arad, care li-s'a pus la îndemână, — nu ca la Sibiiu, unde dragii nostriAși s'au făcut a nu le putea da teatrul, — apoi la Albaiulia de nou și la Brașov. Găsesc tot sale pline și dragoste mare.

La Arad teatraliștii unguri au rămas și ei așa încîntați de colegii lor români, încît la plecare, pe cînd dl Brezeanu sta așteptînd naintea hotelului trăsura să plece la gară, un teatralist din cei mai buni ai Aradului a venit la el și i-a spus, că nu l poate lăsa să plece fără ca să-și ia și el rămas bun dela soțul său român, care l'a răpit prin jocul seu măestru!...

Pe unde mai au de jucat, — mergeți Români în calea lor și le arătați spriginul și dragostea pe care le vrednicesc!

Hoți de tren, prinși la Pișki, după un furt săvîrșit în gara din Orăștie. La sfîrșitul săptămînii trecute Adam Stîrc, m. rot. din Orăștie, a plecat spre America. Până la gară l'a petrecut și sora sa, dna Secărea. Aci călătorul și-a scos banii, și-a cumpărat bilet, și restul de bani (vre-o 450 cor.) i-a pus în un buzunarul dinapoi al pantalonilor. Plecînd cu trenul, în apropiere de Pișki a băgat de samă că — banii lui, ca 'n palmă! I-a furat cineva. S'a dat jos în Pișki și cu cel mai apropiat tren s'a întors înapoi la Orăștie, venind desnădăjduit la soră sa și spunîndu-i că — cineva i-a furat banii, n'are cu ce mai merge!

Mirată, dna Secărea îl întreabă: „D'apoi n'ai simțit, n'ai băgat de samă pe cineva pe lîngă tine în îmbulzala aceea dela urcarea în tren? „Ba da, zice, era pe-aci pe lîngă mine doi oameni, unu mic și cam gîb, altul șa, și o femee cam așa.

— Așa! Apoi nu fi supărat! Că-s prinși! Iacă aici ai alți bani, să pleci cu cel mai apropiat tren, ca să nu scapi vaporul pentru care ai biletul, — că pe hoți îi prindem noi! Cînd eu am venit în oraș, în omnibus cu mine s'au suit un bărbat și o femee, chiar așa cum îi descrii, și stînd în fața mea, au scos o motocină de bani de hîrtie și i-au numărat. Erau tocmai cît știam eu că ți-ai luat tu, și chiar mi-a bătut la ochi că banii îs tocmai hîrtii de acelea ce tu aveai și pachetați cum știam că i-ai pachetat tu.

Așa a și fost. Luînd în ajutor poliția, au descoperit că cei doi soți au plecat cu o trăsură dela hotel Central spre Piski!

Indată a plecat altă trăsură cu sergentul de poliție și cu dl și dna Săcărea la Piski. Dela trăsura hotelului au aflat, că prețioșii oaspeți au tras la hotelul Central din Piski și dorm acolo. S'au dus, dna Săcărea i-a cunoscut, și le a spus în față că-i cunoaște, și atunci poliția, cu ajutorul gendarmeriei, i-a arestat îndată și i a adus la Orăștie. Acì au spus că-i chiamă Kádár Lajos și soția sa Zsuzsa; sunt din Sepsi-Szt-György; banii nu-i mai au la ei, că i au fost pus la posta de aici, pe adresa lor, la Sepsi Szt György. Spuneau că sărăcia și lipsa i a făcut să iee lumea în cap și că aproape jumătate din satul lor a părăsit satul și s'a risipit prin lume căutînd să-și facă cumva rost de traiu, că nu mai pot trăi... Au fost trimiși sub pază polițială și dați pe mâna judecătoriei.

Serată la Blaj. „Societatea de lectură" a elevilor dela Institutul pedagogic gr.-cat., Blaj, învită cu dragoste la Serata ce o va aranja cu prilejul adunării generale a învățătorilor arhidiecezani. Duminecă în 9 Noemvrie n. în sala de gimnastică a liceului. Prețul de intrare: după plac.

Noapte îngrozitoare a avut o săracă familie de lucrători din Drezda (Germania). Markscheffel era ceva zugrăvitor de bină la teatru de acolo, dar așa slab plătit, că nu mai știa unde să și plece capul de sărăcie. Și avea femee și cinci copii.

Desnădăjduit, într'o noapte s'a hotărît să și pună capăt. Dar cum să lase pe lume cinci copilași seraci, cari de sigur l'or blestăma zicînd că mai bine să le fi luat și lor viața, dacă el a trecut dintre ei pe cealaltă lume!

In 3 Nov. noaptea, trecătorii pe uliță au fost alarmați de strigătele și țipetele desnădăjduite a unor copii, ce zbierau din fereastra dela rîndul al doilea, al unei case. Au fugit sus și ce au aflat? Lîngă o putină (cadă, vană) mare din cugnă, doi copii morți, înecați, încolo toată casa roscolită și doi copii mai mari răcnind speriați de moarte prin casă. Și nici tată nici mamă!

Ce să întîmplase? Nenorocitul părinte umpluse de cu seară putina cu apă și, după ce a adormit toată familia, s'a dus și a luat pe copilul cel mai mic, de 3 ani, și haid cu el în brațe, așa durmind, la putină și dă cu el acolo și-l apasă pe fundul apei până l'a înecat! Apoi îl scoate și-l pune jos și haid cu al doilea, de 5 ani. L'a înecat și pe acesta. Cu al treilea a mers lucrul mai greu, că copilul s'a trezit și s'a zbătut și a făcut larmă și s'a trezit mama, care alergînd și văzînd pe 2 copii morți și al treilea zbierînd în vană, — a nebunit de spaimă și a luat'o la fugă, de nu i-s'a mai dat de urmă, — trebue că s'a omorît și ea. Nenorocitul tată a fugit în o odae vecină și s'a închis acolo și s'a spînzurat de rama ferestrii! Cei trei copii ce n'au putut fi omorîți, au scăpat, ca vai de ei și de zilele lor!

Holera în apunere în România. Știrile mai noue din România spun, că colera e aproape stînsă în Țară. Azi abia mai sunt vre-o 80 de bolnavi în toată țara, deși luni de zile, până boala bîntuia în putere, erau tot 600, 800 și cîte 1000 de-odată bolnavi. Și spun dările de samă, că percentul de morți a fost în felul seu mic, pe cum potoape această boală, — semn că medicina română s'a luptat cu bune puteri contra ei. Cei mai mulți să însănătoșesc. Acum abia se mai ivesc cîte 2 îmbolnăviri noue pe zi.

150 biblioteci poporale. Se știe că dl Vasile Stroescu a dăruit „Asociațiunei" *15.000 cor.* ca se întemeeze din ele *biblioteci poporale*, pe unde nu se află. — Comitetul conducător al „Asociațiunii" a hotărît acum, că înființează în 150 comune din comitatele Gherla, Maramureș, Bihor și Sătmar, cîte o bibliotecă poporale, în preț de 100 cor. una.

Dee Dzeu ca aceste biblioteci să ajungă a fi 150 de fîntîni fermecate, care să izvorască apa dătătoare de viață a culturei române în cele 150 de sate din ținuturile primejduite în cari se vor înființa!

Dă-i D-ne sănătate lui Stroescu!

Grünberg Mendel chiamă pe un redactor al foii „Dimineața", din București, evreu get-beget, dar din foaie nu-l poți cunoaște a fi așa, căci

BCU Cluj / Central University Library Cluj

la gazetă jupînu se scrie *Gh. Milian!*. A fost şi el în „războiu" cu Bulgarii! De sigur cînd vedea pe cel dintii Bulgar cu puşchi, să trîntea la pămînt cu zgîrciuri de „coleră"... că să ajungă la spital Dar fiindcă a scăpat sănătos, a venit acasă şi s'a apucat la gazetă a trage dragă la hule asupra armatei, de pîrlea. Comanda militară a corpului 5 de armată l'a tras în judecata ca soldat ce-şi huleşte superiorii, — şi zilele astea i-a croit lui Mendel-„Milian" *4 luni închisoare militară*, cu drept de apel. Dar până-i umflă apelaţia, stă la răcoare.

Pentru monument Vlaicu

au mai dăruit în Cinade (com. Sibiului) următorii, la stăruinţele dşoarelor Măriioara şi Panlina Ittu:

Dumitru Ghibu, arîndator, 1 cor.; Dumitru Schiopu, 1 cor.; Vasile Popa js. not., 1 cor.; Nicolae Bologa, func. l. gară, 1 cor.; Ilie Serb, arîndator, 1 cor. Petru Ivan, cantor, 1 cor.; Paulima Hărşau, preoteasă gr.-cat. 1 cor.; Iacob Crăciunean, 1 cor; Demian Dicoiu, morariu, 1 cor.; Ilie Nistor, 1 cor.; Ioan Bîrzan, jude com. 50 fil.; Ilie Olariu, 50 fil.; Ioan Neamtiu, 50 fil.; Băran Nicolae, 50 fil.; Crucean Mărginean, preot gr.-or. 40 fil; Mărginean Osico, 40 fil.; Rafila Olariu I. Toderoaie, 40 fil.; Vasile Popa, comersant, 40 fil.; Ioan Joldescu, 20 fil.; Ilie Sorostinean, 20 fil.; Ioan Ivan, 20 fil.; Ilie Barb, 20 fil.; Elisaveta V. Popa, 20 fil.; Ilie Agîrbicean, 10 fil.; Ivan Ittu, 20 fil.; Napoleon Ittu, 20 fil.; Marioara Ittu, 1 cor.; Paulina Ittu, 1 cor. — De tot 17 cor. 10 fil.

Indreptare. Domnul care ne-a trimis dela Caransebeş pentru monumentul Vlaicu cele 10 cor. 20 fil. publicate în numărul trecut, se numeşte *Ilie Guţoiu* şi nu Griţoiu, cum s'a tipărit greşit.

Colera în Ungaria se ţine încă îndărătnică. N'a ajuns la mare putere ca în România, dar măsura la care s'a ridicat, o cam ţine. Ştirile mai nouă, dela 4 Novembre, vestesc, că în comuna Sond din comitatul Baci-Bodrog s'au întîmplat în acea zi 8 îmbolnăviri nouă, în Sînmiclăuş, comit. Torontal, 3, în Liget, comit. Timiş, în Himeşháza, comit. Baranya şi în Mohaci, cîte 1 îmbolnăvire nouă.

Gazetăria în Muntenegru.

Zilele astea cetirăm prin foi următoarea ştire:

„Veste tristă vine din Cetinje, capitala (oraşul cu scaun domnesc) a Muntenegrului: Una din cele două ziare, ce ieşeau în Cetinje, anume „Cetinsky Vestnic" (Vestitorul din Cetinje) a încetat de a mai ieşi, şi pe viitor va ieşi numai unul, Glas Cernagorka" (Vocea Cernagorei, a Muntenegrului).

Bine, ne închipuiam, asta încă tot nu-i aşa de rău, doar Muntenegru avea până de curînd abia 300.000 locuitori, cam cît comitatul Hunedoarei. Că atîta popor nu poate ţinea două „ziare" (noi sub ziar înţelegem foaie ce iese în fiecare zi), nu-i mirare. Şi una îi e mult. Dar mergînd cu cititul mai jos vedem că „ziarul" ce rămîne, iese — odată pe săptămînă, şi şi atîta ca ziar oficios. Acum asta e cam puţin, chiar şi în Cernagora...

Cununie dublă. O frumoasă sărbare familiară va avea loc în 16 Nov., în comuna Căstău (lîngă Orăştie): Cele două fiice ale dlui notar Sintion, se cunună amîndouă de-odată, una, dra *Letiţia Simtion* cu dl notar *Traian Balomiri*, iar dşoara *Maria Sintion* cu dl notar *Iuliu Deac*. Dorim toată fericirea!

Nou advocat român în Sebeş. Aduc la cunoştinţă, că mi-am deschis cancelaria advocaţială în *Sebeşul-săsesc*, strada Siculorum Nr. 4 în curte la farmacia cea mare.

Dr. Lionel Blaga, adv.

Cancelarie nouă în Chişineu. Aduc la cunoştinţă, că mi-am deschis cancelarie advocaţială în *Chişineu*, str. judecătoriei, în casa proprie.

Cu stimă: *Dr. Ioan Codrean*, adv.

(1139) 1—2

Deschidere de cancelarie. Aduc la cunoştinţă că mi-am deschis cancelaria advocaţială în Becicherecul mare (Nagybecskerek), Piaţa mare (Főtér) Nr. 11.

Dr. Cornel Petroviciu, *advocat.*

2—3

Rugare.

Fiindcă număroşi cetitori ai acestor foi n'au trimis încă plata pe jumătatea a doua a anului de faţă, — îi rugăm prin aceasta, să binevoiască a ne trimite ce ni-se cade, avînd administraţia foii lipsă grabnică de banii ce-i are pe-afară, neputînd altfel face faţă marilor cheltueli ce să cer cu scoaterea foilor.

Dacă noi suntem regulaţi în scosul şi trimisul foilor, e cu dreptate să fie şi celitorii aşa regulaţi cu trimiterea plăţii pentru foi.

Răspuns

la întrebarea grabnică ce ni-se pune din multe părţi, că ce se facă oamenii cari voesc să plece la America şi deregătoriile nu-i lasă, nu le dau paşapoarte, — nu ştim nici noi ce să dăm. Şi chiar de am şti, nu am putea da, căci ne-ar pedepsi pentru îndemn la emigrare (la părăsirea ţării). Aşadar rugăm ca întrebarea asta, pe care în timpul din urmă ni-o pun tot mai mulţi, aproape zilnic primim scrisori de acest fel, — să nu ni-se mai pună.

Pân' acum oamenii mergeau până în Austria — la care nu se cere paşaport, — şi acolo mai găseau agenţi ce-i treceau în Germania fără paşaport şi de acolo îi luau societăţile de corăbii şi-i duceau, dar acum şi în Austria a sărit toată poliţia şi gendarmeria în picioare şi păzeşte cu ochii 'n patru pe cei ce vor să treacă în afară graniţa, — de cînd au aflat că Societatea „Canadian-Pacific" furişa în afară mai ales pe cei supuşi încă armatei. Acum e şi mai greu de trecut fără paşaport.

Incă un cuvînt. In legătură cu ţinuta mai nouă a Saşilor din Sibiiu faţă de Români, — „Gazeta Transilvaniei" află încă următoarele amănunte interesante:

Pe lîngă că nu au dat trupei româneşti teatrul orăşenesc, Sasii au ţinut să arate din acest prilegiu Românilor şi artiştilor lor, şi alt-fel tot despreţul (neluarea în samă a lor). Anume: deşi Românii cercetează tot mereu în număr însemnat teatrul săsesc, — dintre Saşi n'a fost nimeni-nimeni la teatrul românesc! Singur omul poliţiei, care merge din slujbă, şi focarii, cari au plată, şi cei dela garderobă, cari iau în samă hainele, pentru plată, — au fost din toată Săsimea Sibiiului la teatrul românesc! Gazetei săseşti „S. D. Tagblatt" i s'au pus la îndemînă gratis două locuri pentru doi redactori, cari să poată privi de cinste jocul trupei române şi să scrie despre el critica teatrală obicinuită, — şi nici un redactor macar nu s'a dus în nici una din cele trei seri! *Nici de cinste nu vreau să vadă ceva românesc!*

Vedeţi şi înţelegeţi voi, „Valahi proşti", ceva din această ţinută a dragilor şi luminaţilor nostri concetăţeni Saşi?

Membri pe viaţă la Reun. meseriaşilor români din Orăştie, cu taxa de C 25, s'a înscris dl Nicolae Opincar, măestru cojocar în Orăştie.

Focul grozav al alor 25 fîntîni de petroleu. Duminecă s'a întîmplat la Moreni, în România, un foc cum rar s'a m'ai văzut. O sondă (fîntînă izvoritoare de petroleu), de ale Societăţii româno-americane, a luat foc. Focul s'a prins în curînd şi de alte sonde din jur, şi în scurta vreme *25 de fîntîni de petroleu ardeau*, umplînd de fum negru şi înecător toată valea, încît nici suflet de om nu se putea aţinea pe aproape. Se crede că sunt şi jertfe de vieţi omeneşti, căci cei pe care i a cuprins cumva valul de fum printre sonde, cercînd să 'mpedece focul, — s'au înecat negreşit acolo, neputînd ajunge în curînd la aer curat. Ci-că focul a pricinuit pagube de cel puţin două milioane!

Sărmanii Slovaci.

Unde-ţi arunci ochii peste largul acestei ţeri, nimic nu-ţi bate la ochi, ridicîndu-se peste marea mulţime, ca — baionetele sclipicioase şi penele din pălăriile gendarmilor! Unde poporul încearcă numai cea mai mică mişcare prin care să-şi ceară oarecare libertate, dreptate, — îndată răsare codrul de baionete şi pene de cocoş, pe cap de mari „paznici" ai statului!

Conducătorii naţionalişti ai Slovacilor, Iuriga, Hlinca şi Tomanek, au conchemat de curînd o adunare poporală slovăcească la Neutra, avînd să ţină adunarea pe muntele Zabor. Vre-o 2000 de ţărani slovaci au alergat de prin comunele vecine să asculte sfatul fruntaşilor lor, — dar de unde să poată ajunge la sfat cu ei! S'au ivit gendarmii şi — au oprit ţinerea adunării, că nu o îngădue nici domnu fibirău, Măria-Sa! Mulţimea poporului slovăcesc, venit la Neutra în bună credinţă că adunarea nu va fi oprită, că cum e iertat să se adune poporul în alte părţi, de ce să nu le fie iertat şi lor?, cînd au văzut că nu-i lasă, au vrut să se adune macar aşa în cete mai mici pe felurite puncte ale locului unde era să se ţină adunarea, pe Zabor şi pe Salberg. Aş! Nici vorbă. Gendarmii nu lăsau să se adune nici 10—20 la un loc!

Şi totuşi lumea să miră de ce-s nemulţumite popoarele în această ţară cu stăpînirea?

„Calendarul Naţional"

a ieşit de sub tipar, dar ne fiind încă gata cu legatul, — trimiterea lui să începe acum Sîmbătă, Duminecă şi aşa mai departe. Va merge pe rînd, celor ce l'au cerut. Intîi celor ce au trimis banii, apoi celorlalţi. Până pe la mijlocul săptămânii viitoare îl vor avea înse cu toţii, cari au trimis după el!

Dsale *Dum. Rot* în *C.* şi altora cîtorva, cari ne-au cerut cîte un calendar două „de probă", le vestim, că calendarele nu-s cireşe, ca să trimitem de gustare cîte unul două. Cine vrea „de probă", trimită 45 fileri (în mărci postale puse în epistolă) şi capătă unul de vedere, — după care se va hotărî să iee mai multe ori nu.

Cine merge la Budapesta uc afaceri, ori să facă cumpărături, să se adresese cu încredere dlui L. Olariu, funcţionar în ministeriu. Dsa a deschis o cancelarie de informaţii pentru Românii din provincie, cu scop de a-i scăpa din ghiarele agenţilor jupuitori. Cine vrea să-şi cumpere motoare bune, ori vre-o moară, sau alte maşini; cine are ceva de vînzare, cine are vre-o rugare în ministeriu, cine are lipsă de împrumut eftin, cine are ori-ce alte afaceri în Bpesta, — să-i scrie dlui Olariu, căci va fi îndreptat spre bine şi va primi deslusiri corecte.

La dorinţă trimite gratuit planuri de mori, cataloage de motoare şi de alte maşini. Adresa: *L. Olariu, Bpest II. Margit Körut 11.*

(1100) 6—10

POSTA REDACŢIEI

Dlui Iancu Droc pentru Gerasim Vlad în Răşinari. Ne-ai trimis 80 fil. să-ţi trimitem „Foaia Interesantă", jumătate de an. Unde ai cetit dta că trimitem Foaia Interesantă singură? Am început a-ţi trimite toate foile noastre, ca abonaţilor de proba, avînd să-ţi vină pîn la Anul nou st. v. Daca nici aşa nu-i bine, apoi iacă îţi vom trimite 2 Calendare pentru creiţarii ce ai la noi.

Artenie Trifan, M. St. Iacob. „Foaia Interesantă" *singură* nu ţi-o putem trimite decît la sfîrşitul anului, legată pe anul întreg, cu 1 cor. 40 fil. Aşa îţi trimitem toate foile 3 luni pentru coroana ce ni-ai fost trimis.

Cei ce vor numai Foaie Interesantă, dau la un abonent al „Libertăţii" să ceară în „Lib". lui 2 Foi Int din care una să i-o dee lui în fiecare săptămînă. Altfel nu se poate.

Abonent, Cugir. Ai dreptate. Atîta e prea mult. Nici nu ne vine a crede. In astfel de cazuri trebue tîrguit şi ne credem să nu vă fi lăsat la o taxă mai potrivită. Bine înţeles nu ştim de cine e vorba.

Alex. Tontea, Ighiu. Ce tablou din „Foaia Int". ne ceri? Scrie de nou. Dar din capul locului spunem că noi nu aveam tablouri din F. Int. de vînzare, decît cele ce le vesteşte libraria (prăvălia de cărţi) că le are. Mulţi ne cer lucruri ce nu avem şi pentru cei cîţiva cruceri aşteaptă să le scriem epistole cu lămuriri pe larg, — şi pentru asta nu avem timp.

„Vasile Capâlnean" şi soţii în *Bila.* Rugăm trimiteţi răspunsul la „Rom". Noi n'am scris în treaba asta nimic, nici răspunsul nu are rost se iasă la noi!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A iesit de sub tipar

„Calendarul Național“ pe 1914

și în săptămîna de față se începe expedarea lui!

E un calendar plin de cele mai interesante vederi, o oglindă mare a marilor întîmplări din a. 1913: El aduce între altele *12 mape* (harte) ale țărilor din Răsărit, anume: *Mapa României mărite*, cu Cadrilaterul împreună; apoi: Mapa *Turciei* cît era nainte de a o rupe vecinii ei, și cît mai e azi. Mapa *Bulgariei* de nainte de războiu și cea de după războiu. (Acì să arată viu, cît era să cîștige Bulgaria, dacă avea minte a nu începe al doilea războiu, și cît a perdut prin al doilea războiu! Mapa *Sîrbiei* nainte de războiu și cea de după războiu. Tot așa mapa Greciei și Muntenegrului nainte și după războiu. Așa că cetitorii „Calendarului Național“ au icoane curate despre tot mersul și sfîrșitul marilor întîmplări ale anului 1913 în Răsăritul Europei!

Iar fiindcă România prin aceste întîmplări s'a înălțat neînchipuit de mult, mărindu și hotarele și venind în legături cu purernica Rusie prin planul căsătoriei între Principele Carol și o fică a Țarului, — Calendarul Național aduce chipurile tuturor celor ce au conlucrat la aceste mari întîmplări norocoase: Chipul Olgei, fiica Țarului, a Prințului Carol, a părinților sei, a Țarului și Țarevnei, apoi chipul Prințului Greciei care e vorbă să logodească pe Principesa Elisaveta; — icoana guvernului român, toți miniștrii la un loc, cari au hotărît intrarea Țării în războiu pentru mărirea ei; Capii armatei române, cari aduseră mărirea Țării!

Apoi mulțime de vederi din orașele nou alipite României: din Turtucaia, Dobrici, Balcic, Silistra; chipuri de oști române în Cadrilater, — și altele și altele!

E un calendar aievea Național, pe care frunzărindu-l, îți crește sufletul românesc de plăcere!

Prețul, ca și anul trecut: 40 fil. și 5 fil. de porto.

Celor ce iau mai multe, li se fac scăderi la preț. Anume: 6 până la 12 exemplare luate pe bani gata, se dau cu 14 cr. (28 fil.) unul. Dela 13 ex. în sus, cu 22 fil. exemplarul, avînd însă fiecare a-și plăti porto pachetului la scoatere.

Săptămîna viitoare începem expedarea, dar în întîia linie merg celor ce trimit banii nainte.

Pe credit mai trimitem numai la buni cunoscuți, pe cari ni-i arată cărțile buni plătitori la foi, — și aceia toți plătesc fiecare calendar cu 4 fileri mai scump decît dacă ar trimite banii nainte. Adecă: 6—12 exemplare, cu 32 fil. exemplarul, dela 13 ex. în sus (pachet închis, trimis cu frachi), cu 26 fil. exemplarul.

„Calendarul Păcălicei“ e și ăstan de tot hazul! Se vinde cu 30 fil. exemplarul. La cei-ce iau mai multe (dela 12 în sus) cu 20 fileri exemplarul.

Intrarea lui

MIHAI-VITEAZUL

în ALBA-IULIA!

In toată istoria neamului românesc, nu avem zi mai măreață ca aceea, cînd Mihai-Viteazul, după ce a cucerit Ardealul, — a întrat în Albalulia ca cuceritor și Domn al Ardealului!

Întrarea lui a fost măreață! O strălucită ceată de generali și căpitani și purtători de steaguri l'au însoțit. In poarta cetății i-au ieșit închinîndu-se lui și supunîndu-se mai-marii cetății, cu Archiepiscopul catolic în frunte, care să pleacă naintea temutului Voevod Român!

Acest mare fapt al istoriei noastre naționale, este zugrăvit în o prea frumoasă

icoană națională

de un pictor mare măestru, — și această încîntătoare icoană, a scos-o de sub tipar

„Librăria Națională“
S. Bornemisa
din Orăștie (Szászváros)

și o pune în vînzare, pentru prețul de numai

2 cor. 20 fil.

Cu atîta o capătă cel-ce o la de-adreptul din Librărie. Cei cari o cer prin postă, o capătă cu 2'50 fileri franco, iar cu 2 cor. 75 fil. franco-recomandat!

Cel-ce prin postă cere 5 icoane de-odată, le capătă franco-recomandat în loc de 13'75, cu

numai cor. 11'50.

Cine la 10 de-odată, le capătă franco-recomandat, în loc de cor. 27'50, cu

numai 21 cor.

— E chip de 60 cm. lung și aproape 50 cm. nalt! Icoană mare, tipărită pe hîrtie foarte fină, și în multe colori!

Cei-ce treceți pe la Librărie, priviți frumosul tablou în galantarul (fereastra) Librăriei.

Caut moșie.

Se caută spre arendare o moșie de 100—150 jugăre pămînt arător, și fînaț cu case, vite și cu toate lucrurile trebuincioase pentru lucrul cîmpului.

Ofertele a se trimite la Redacția acestei foi. (1140) 1—2

Pășune.

O moșie de pășunat, cam 300 jugăre catastrale, se dă în arîndă îndată.

Tot acolo să află cam 600 măji de nutreți (trifoiu fîn și otavă) și o moară cu 2 petri, cu intravilan și edificiu, *de vînzare*, din mână liberă.

Cei ce se interesează în privința aceasta, să se adreseze la notariul cercual din comuna *Gogán*, com. Kisküküllő.

(1138) 1—2

26—(1015)

Nouă bucurie vestim fraților nostri Români:

Icoana cu chipurile lui

HORIA, CLOȘCA, CRIȘAN

a fost scoasă de sub tipar! E o icoană națională, lucrată cu multă grijă, în colori!, și să află de vînzare la

„Librăria Națională“
S. Bornemisa
din Orăștie (Szváros).

Icoana capilor revoluției dela 1784. e făcută după chipurile care să află în Muzeul-Bruckenthal din Sibiiu, chipuri de pe vremea lui Horea, făcute de un pictor de atunci la cererea guvernatorului Ardealului, ca să rămînă chipul răsculătorilor țărani. De pe acele tablouri din Muzeu s'a luat fotografie, iar după fotografie a făcut Librăria icoana asta. Așadar e chipul cît să poate de credincios a eroului Horia și a soților sei.

Să poate căpăta pentru suma de *2 cor. 50 fil. franco*, — iar *franco-recomandat* (cînd e sigur, că nu se perde pe postă), pentru *cor. 2·75*.

= Cei care comandă la un loc *10 bucăți*, le capătă în loc *de 27·50*, cu *numai 21 cor.!*

Cereți toți această icoană frumoasă, care e o podoabă vrednică a casei fiecărui Român.

Prețul să-l trimiteți înainte, căci cu ramburs nu se trimite icoana!

*

Pentru America prețul e următorul: *60 cenți* o icoană singuratică. *franco recomandat!*

Două icoane luate *de-odată* să trimit franco recomandat pentru 1 dollar!

— Tot acì și tot cu acel preț:

„Intrarea lui MIHAI VITEAZUL în Alba-Iulia“.

Cine comandă *amîndouă* chipurile de-odată, cruță cheltuiala de postă la unu din ele! Cu 4 cor. 70 fil. (în loc de 5 cor.) le capăta pe amîndouă franco, sau cu 4 cor. 95 franco-recomandat, în loc de 5.50.

Pentru America:

Amîndouă icoane, alui Mihai și alui Horia, cumpărate de-odată, să trimit pentru 1 dollar franco recomandat!

Trimiteți prețul nainte la:

„Librăria Națională“
S. Bornemisa
Orăștie Szászváros.

Anul I. și II. din „BOBÎRNACI“, dînd cîte un volum de 100 pagine, cu mii de glume, umor, satiră, — foarte producătoare de haz, — le avem legate în volume deosebite, pe care le vindem cu *35 cenți* unul, trimis franco recomandat la America.

Administrația **„Libertatea“**
în **ORĂȘTIE (Szászváros)**
sau la **Librăria Națională**, tot aici.

„Cele mai frumoase!“

Așa să chiamă volumașul de **poezii poporale** scoase acum de sub tipar de „Librăria Națională“ dela Orăștie, poezii alese de dl Seb. Bornemisa, redactorul revistei „Cosinzeana“.

Cei cărora vă plac poeziile poporale (și la toată lumea plac pentru farmecul din ele!), cumpărați-vă această cărticică de poezii poporale și veți avea o neîncetată plăcere cetindu-le, căci ele sunt într'adevăr, cum le spune titula cărții: „Cele mai frumoase“!

Prețul 60 fileri, trimise franco.

VINURI

vechi și noi — de vîndut!

Adresați-Vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos), PETRU BENEA, căci Vă trimite numai *vinuri bune, curate* și pe lîngă prețurile cele mai moderate!

Vinuri vechi: Vin alb 82 fil., Rizling 86 fil., Roșu 1 cor. Siller 78 fil. Carbenet 1 cor. 10 fil.

Vinuri noi: Alb 58 fil, Șiller 60 fil., Rizling 62 fil.

Rachie de trevere (comină) K. 1.60.
Rachie de comină, specialit. K. 2.20.

Prețurile sunt semnate după litru, în fileri. Vinurile și rachia să expedează sub îngrijirea proprie, dela 50 litri în sus, cu rambursă. *Vase împrumutez pe timp de 2 luni.* Pentru calitatea vinului garantez:

(947) 13— **PETRU BENEA,**
proprietar de vii în Șiria
Világos, (Arad. m.)

„Compagnie General Transatlantique“

Linia Franceză

Linie regulată directă de vapoare repezi,

Havre—Newyork și Canada

peste Basel (Elveția) și Paris.

Cancelarii:

Budapesta, VII. Baros-tér. 15.
Telefon: **József 14—97.**

(1033) 19—26

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ARDELEANA

institut de credit și economii în Orăștie.

Primește depuneri spre fructificare cu **5, 5½ și 6%** *după mărimea sumei, terminul de abzicere și după natura depunerei.*

Darea de interese după depuneri o plătește institutul.

(1109) 7—12 **Direcțiunea.**

„ATELIERUL DE ȚESĂTURI ȘI CUSĂTURI ROMÂNEȘTI"

Din ORĂȘTIE (SZÁSZVÁROS)

Dă împrumut: pentru serate și baluri:

porturi femeești: de Orăștie, Pădureancă și Tulgheș, pentru taxa de folosință a costumului cor. 10·— plus spesele de porto. *Costume de Călușeri* pentru taxa de folosință a unui costum cor. 5·— plus spesele de porto.

Are de vînzare: (1184) 3—

costume complecte port de Tulgheș à cor. 100·—
costume complecte port de Orăștie à cor. 160·—
costume complecte port de Pădureancă à cor. 120·—

— *Primește comande de tot felul și execută după modele din Atelier.* —

CASSA DE PĂSTRARE (Reuniune) IN SĂLIȘTE

AVIZ

Cassa de păstrare (reuniune) în Săliște, primește depuneri spre fructificare

cu 5 și 5½%

după mărimea sumei și terminul de abzicere.

Darea de interese o plătește institutul.

(1042) 17—20 DIRECȚIUNEA

Călbeaza

la *oi și vite mari, boi și vaci* se vindecă numai prin medicina probată a apotecarului *SIMION ONICIU* din Abrud (Abrudbánya).

O doză (porție) pentru o oaie costă 60 fileri.
O doză (porție) pentru vite mari, 3 cor.

Comandele să pot face numai dela inventatorul medicinei:

SIMEON ONICIU,
apotecar în Abrud (Abrudbánya).

(113) 2—5

OLIVIU PASCU,

= inginer diplomat =

ORĂȘTIE—SZÁSZVAROS

Strada Berlinului Nr. 8.

Intreprinde ori-ce lucrări technice și anume: măsurări de pămînt, de păduri, parcelări, corecții de hotar, brazde, cît și desemnări de mape și schițe.

Pregătește planuri și preliminare privitoare la ori-ce-fel de clădiri și alte lucrări; edifică vile, case de locuit, clădiri economice, plafoane, și poduri de betonarmat, șosele, trenuri normale, trenuri economice și industriale, canale, apaducte, jilipe, etc.

Interesații sunt rugați a să adresa cu încredere firmei, care cu plăcere le va sta la dispoziție!

22—28 (1023)

„AGRICOLA", Intreprin. de mașini agricole și motoare

BUDAPEST, V. Kóráll-utca 9.

Totfelul de uleiuri și ceruri!

Ce e bun e și ieftin!

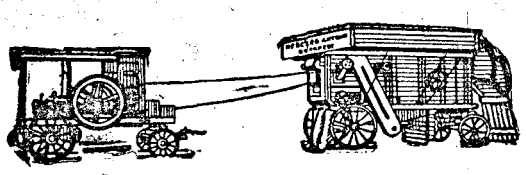

Ce e bun e și ieftin!

Totfelul de ustecii tecuri!

Motoare de oleu brut originale șvediene și originale DIESEL, pentru instalațiuni de mori și pentru alte scopuri industriale. Motoare de benzin și oleu brut pentru garnituri de trierat, cari funcționează în toată țara spre deplina îndestulire a cumpărătorilor.

Se află pururea în depozit!

Prețuri moderate! Condițiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mulți ani. Catalog de prețuri și desl. și de specialitate se dau la cerere gratuit și franco. (1136) 2—12

Corespondență românească!

Casă de vînzare.

Subscrisul îmi fac vînzătoare din mână liberă, casa aflătoare în comuna Sereca, cu licențe de crîșmă, trafică și altele. — Doritorii să se adreseze la subscrisul

(1155) 2—2 *Petru Lup,*
Szereka, p. Szászváros

Invățăcei.

2 băieți, dela 14 ani în sus, din familie bună, să primesc ca *invățăcei,* la:

Petru A. Moga
franzelar în Blaj
(1091) 10—10 (Balázsfalva)

Telefon Nr. 188

CAPITAL SOCIAL Coroane 1,200.000.

Giro-Conto la „ALBINA". — Postsparkassa ung. 29.349

Telefon Nr. 188

„Banca Generală de Asigurare"

societate pe acții în Sibiiu (Nagyszeben) — este:

întîia și singura bancă de asigurare românească,

înființată de băncile românești de imprumnt din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunei: **Parteniu Cosma,** directorul-executiv al „Albinei" și prezidentul „Solidarității".

„Banca Generală de Asigurare" face totfelul de asigurări în deosebi: asigurări contra pagubelor din foc și asig. asupra vieții în cele mai favorabile combinațiuni.

Asigurările să pot face la oricare bancă românească (institut de credit), precum și la agenții și bărbații de încredere ai Societății. — Prospecte (îndrumări și lămuriri), tarife și informațiuni să dau gratis și îndată.

Persoanele cunoscute ca acvizatori buni și cu legături, pot fi primite ori-cînd în serviciul Societății.

„Banca Generală de Asigurare" dă lămuriri gratuite în ori-ce treburi de asigurare, fără deosebire că acele asigurări sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

(1077) 23—23

Cei interesați să se adreseze la: „Banca Generală de Asigurare", Centrala din Sibiiu—Nagyszeben ori la Agenturile ei principale din Brașov (fil. „Albina") și Arad (Jósseffőherczeg-ut 1/a). în Orăștie la „ARDELEANA" (dl Simion Dămian, funcționar).

Editor și redactor responzabil: POMPILIU ALBU. „Tipografia Nouă" I. Moța, Orăștie (Szászváros).

BCU Cluj / Central University Library Cluj